

УДК 339.5:339.9
JEL: F13; F15; O52; P33
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-48-54>

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС: ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ

©2025 ІЩУК Ю. А., ОСАДЧУК А. І.

УДК 339.5:339.9
JEL: F13; F15; O52; P33

Іщук Ю. А., Осадчук А. І. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС: тенденції, виклики та стратегічні перспективи

У статті здійснено всебічне дослідження сучасного стану та перспектив торговельно-економічної взаємодії України з країнами Європейського Союзу в контексті курсу на європейську інтеграцію та забезпечення економічної безпеки країни. Особливу увагу зосереджено на аналізі функціонування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка стала ключовим етапом у наближенні України до економічного простору Європи. Визначено основні позитивні наслідки інтеграції, зокрема зростання експорту до країн ЄС, структурні зміни в зовнішній торгівлі, узгодження стандартів та адаптація нормативно-правової бази до вимог ЄС. У дослідженні також розкрито основні виклики та перешкоди, які ускладнюють розвиток співпраці, серед яких: обмежений доступ українських товарів до ринку ЄС, труднощі митного адміністрування, недостатній обсяг інвестицій від європейських партнерів, а також негативний вплив повномасштабної війни, яка триває з 2022 р. Проаналізовано динаміку експорту та імпорту товарів, представлено основні товарні категорії у взаємній торгівлі, окреслено зміни в економічній політиці України, спрямовані на інтеграцію до єдиного ринку ЄС. На основі проведеного аналізу сформульовано стратегічні напрями подальшого поглиблення торговельно-економічної співпраці з ЄС, серед яких: розвиток транспортної та логістичної інфраструктури; цифровізація зовнішньоекономічної діяльності; активізація участі малого та середнього бізнесу в експорті; залучення іноземних інвестицій; а також посилення ролі держави в підтримці українських експортерів. У статті підкреслено, що економічна інтеграція з ЄС є не тільки інструментом економічного зростання, а й важливим фактором зміцнення національної економічної безпеки, що є особливо актуальним в умовах зовнішніх загроз і глобальних змін.

Ключові слова: економічна стабільність, Європейський Союз, Україна, зона вільної торгівлі, асоціація, експорт, імпорт, євроінтеграція, міждержавна торгівля, труднощі.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Іщук Юлія Анатоліївна – доктор філософії, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: yu.ishuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4187-7816>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GXH-2065-2022>

Осадчук Анна Ігорівна – студентка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: osadchuk.a@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2954-7563>

UDC 339.5:339.9
JEL: F13; F15; O52; P33

Ischuk Yu. A., Osadchuk A. I. The Trade and Economic Cooperation between Ukraine and the EU: Trends, Challenges, and Strategic Perspectives

This article provides a comprehensive study of the current state and prospects of trade and economic interaction between Ukraine and the countries of the European Union in the context of the course towards European integration and ensuring the economic security of the country. Special attention is focused on the analysis of the functioning of the Association Agreement between Ukraine and the EU, in particular the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), which has become a key step in bringing Ukraine closer to the European economic space. The main positive outcomes of integration are identified, including the growth of exports to EU countries, structural changes in foreign trade, alignment of standards, and adaptation of the regulatory framework to the requirements of the EU. The study also revealed the main challenges and obstacles complicating the development of cooperation, including: limited access of Ukrainian goods to the EU market, difficulties in customs administration, insufficient investment from European partners, and the negative impact of the full-scale war that has been ongoing since 2022. The dynamics of imports and exports of goods were analyzed, the main commodity categories in mutual trade were outlined, and changes in Ukraine's economic policy aimed at integration into the EU single market were presented. Based on the analysis conducted, strategic directions for further deepening trade and economic cooperation with the EU were formulated, including: the development of transport and logistics infrastructure; digitalization of foreign economic activity; encouraging the participation of small and medium-sized enterprises in exports; attracting foreign investment; and strengthening the State's role in supporting Ukrainian exporters. The article highlights that economic integration with the EU is not only a tool for economic growth but also an important factor in strengthening national economic security, which is particularly relevant in the context of external threats and global changes.

Keywords: economic stability, European Union, Ukraine, free trade area, association, exports, imports, European integration, international trade, difficulties.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 11.

Ischuk Yuliia A. – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: yu.ishuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4187-7816>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GXH-2065-2022>

Osadchuk Anna I. – Student, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: osadchuk.a@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2954-7563>

Угода про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, разом з поглибленою та всеохоплюючою зоною вільної торгівлі, кардинально змінили торговельно-економічні зв'язки та співпрацю. Після їх затвердження ЄС став одним з основних партнерів для України. Це надало можливість експортувати та імпортувати значну частину товарів саме з європейського ринку. Незважаючи на позитивні тенденції, дана співпраця має і негативні сторони для нашої країни, як-от: технічні обмеження, необхідність адаптувати виробництво, продукцію та компанії безпосередньо до вимог Європейського Союзу, потреба дотримуватись нових митних правил, і, звісно ж, геополітична обстановка.

Питанням вивчення перспектив торговельно-економічного співробітництва між країнами ЄС та Україною присвячена велика кількість зарубіжних і вітчизняних наукових робіт. Ці питання досліджують такі науковці, як Керцовскі Г., Рибчинський Т., Мариніна С. В., Сойма С., Ковальчук А., Посохов І., Галапура Є. Д. та багато інших.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і створенні практичних рекомендацій щодо перспектив торговельно-економічного співробітництва України та ЄС у контексті міжнародних економічних відносин.

Зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків та зростання обсягів торгівлі та інвестицій відбувається саме завдяки співпраці між Україною та членами ЄС, що має значний вплив на економічний розвиток, оскільки ЄС є одним із найбільших торгових партнерів України на міжнародній арені.

За даними Національної служби статистики України, у 2024 р. експорт товарів та послуг стано-

вив 26,8 млрд доларів США, а імпорт в Україну з 27 країн – членів ЄС склав 28,9 млрд доларів США. Єдиними роками із негативним показником у порівнянні з попередніми та наступними був 2020 р., коли розпочалася міжнародна пандемія COVID-19, яка спровокувала міжнародну кризу, та 2022 р. – через початок війни. Незважаючи на це, загальні показники експорту та імпорту зросли більш ніж на 50% та 88% відповідно.

Загалом, частка країн ЄС-27 у сукупному експорті товарів України трималася в середньому на рівні 29,9% у період з 2014 по 2016 рр., а потім зросла до 38,7% – у період з 2020 по 2022 рр. Щодо імпорту, то частка ЄС-27 у загальному імпорті товарів у середньому становила 37% у період з 2014 по 2016 рр. і збільшилась до 40,7% у період з 2020 по 2024 рр. (рис. 1).

У 2024 р. експорт агропродовольчих товарів з України до країн Європейського Союзу продемонстрував помітне зростання, збільшившись на третину, порівнюючи з показниками попереднього року. У фінансовому вираженні це становило 8,3 млрд дол. США. Такий приріст пояснюється двома основними причинами: загальним збільшенням цін на світовому ринку на більшість продовольчих категорій та збільшенням обсягів пропозиції від українських виробників. До того ж, протягом 2024 р. Україна повністю використала встановлені квоти на безмитне постачання дев'яти видів продукції до ЄС. До цього списку увійшли:

- ✦ мед;
- ✦ зернові культури та борошно;
- ✦ крохмаль та його похідні;
- ✦ томатні консерви;

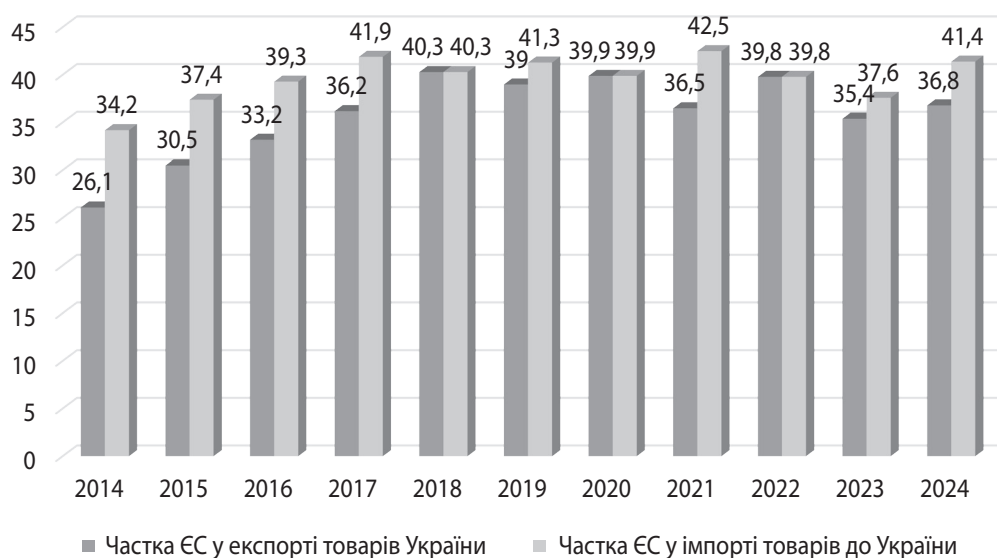

Рис. 1. Частка ЄС-27 у торгівлі товарами України протягом 2014–2024 рр., %

Джерело: складено авторами на основі [1].

- ✦ соки (виноградний і яблучний);
- ✦ курячі яйця;
- ✦ деякі види кормів для птахів та перероблені крупи.

Водночас, якщо проаналізувати дані з 2014 р., то у 2024 р. можна спостерігати збільшення імпорту з групи ЄС-27. Зокрема, подешевшали імпортовані товари деревообробної та паперової галузей, продукція металургійного сектора, вироби тваринного та рослинного походження, а також товари з каменю, кераміки та скла.

Країни – члени Європейського Союзу є головними та постійними партнерами України на світовому ринку (табл. 1, табл. 2).

Таблиця 1

Імпорт з України до Європейського Союзу

Категорія	Значення станом на 2024 р., дол. США
Злаки	4,81 млрд
Олія, зерно, насіння, плоди	3,41 млрд
Тваринні та рослинні жири і олії	3,14 млрд
Залізо та сталь	2,72 млрд
Руди та золи	2,47 млрд
Електронне та електротехнічне обладнання	1,98 млрд
Деревина, вироби з неї та деревне вугілля	1,93 млрд
Мінеральне паливо, масла та інше	1,46 млрд
Меблі	598,28 млн
Вироби з сталі та чавуну	593,92 млн

Джерело: складено авторами на основі [2].

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом – це документ, що визначає застосування зони вільної торгівлі, а також умови поглибленої співпраці між ЄС та Україною в політичній, економічній, безпековій та культурній сферах.

Погодження цієї угоди тривало з 2007 по 2011 роки, а підписана вона була 21 та 27 червня 2014 року. Протягом 7 років відбувалися інтенсивні переговори, сторони вносили зміни та узгоджували умови. Підписання відбулося у два етапи: перший – 21 березня 2014 р. у Брюсселі, другий – 27 червня 2014 р. у Києві. ПВЗВТ ж запрацювала та почала діяти з 1 січня 2016 р. Сама угода ще не набрала

повної чинності, але деякі положення, зокрема у сфері торгівлі, активно застосовуються вже зараз.

Ратифікація угоди всіма країнами – членами ЄС відбулася 1 вересня 2017 року, саме тоді вона набула чинності, а всі визначені в ній положення стали обов'язковими для виконання. Ця угода є одним із ключових кроків на євроінтеграційному шляху України до Європейського Союзу, передбачаючи відкриття нових ринків збуту, залучення інвестицій та поглиблену співпрацю в економічній, політичній та інших сферах. Це важливий крок і заходи для зміцнення української економіки, захисту національних інтересів, а також для стабілізації економіки нашої країни.

Таблиця 2

Експорт з Європейського Союзу до України

Категорія	Значення станом на 2024 р., дол. США
Мінеральне паливо, масла та інше	6,36 млрд
Транспортні засоби, окрім залізничного та трамвайного	3,11 млрд
Електронне та електротехнічне обладнання	3 млрд
Машини, ядерні реактори та котли	2,66 млрд
Пластмаси	1,41 млрд
Фармацевтична продукція	1,27 млрд
Зброя та амуніція, частини та аксесуари	1,22 млрд
Оптична, медична та фототехнічна апаратура	739,57 млн
Різні хімічні продукти	615,59 млн
Товари не визначені за видом	594,34 млн

Джерело: складено авторами на основі [2].

Ще однією складовою угоди стало створення Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), що передбачає застосування знижених тарифів на товари, скасування окремих мит і тарифів, лібералізацію ринків та приведення норм ведення українського бізнесу до європейських стандартів.

Після набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС було створено спеціальний орган, що зосереджується на торговельно-економічних питаннях, під назвою Комітет асоціації Україна-ЄС.

Для успішної інтеграції Україна вживає всіх необхідних заходів та проводить реформування за-

конодавства для його відповідності європейським нормам і стандартам у сферах агропродовольчої та промислової продукції. Крім того, активно адаптується українське законодавство до законодавства Європейського Союзу в таких напрямках:

- ✦ конкуренція;
- ✦ права інтелектуальної власності;
- ✦ умови державних закупівель;
- ✦ митний союз;
- ✦ правила торгівлі;
- ✦ податкова система;
- ✦ мінімізація тіньової економіки.

Запровадження угод про створення ПВЗВТ та асоціацію має позитивний вплив на економіку та добробут українців. Ефективне втілення в різних сферах сприятиме збільшенню обсягів торгівлі, покращенню інвестиційного клімату та скороченню безробіття. Завдяки цим угодам Україна зміцнить свої позиції на світовій арені та підвищить конкурентоспроможність [3].

28 лютого 2022 р. Україна офіційно подала заявку на членство до ЄС, а у зв'язку з війною, яка спіткала Україну, президент Володимир Зеленський звернувся з проханням прискорити процес прийняття та надати Україні статус країни – кандидата на вступ до Європейського Союзу [4].

Це гарантує прискорений вступ України до складу ЄС, а також підвищує привабливість України для іноземних інвестицій та сприяє відкриттю

спільних підприємств. Окрім цього, спрощуються умови торгівлі, збільшуються її обсяги та покращується рівень життя населення.

За інформацією з офіційних джерел, Україна активно працює над виконанням умов, поставлених ЄС. Зменшення рівня інфляції навіть під час воєнного стану може свідчити про ефективну державну бюджетну політику. Наближення податкового законодавства до європейського на 89% є свідченням успішних реформ.

Європейський Союз та Україна є ключовими учасниками світових економічних відносин. Однак, попри певні позитивні моменти, існують виклики, які становлять загрозу для стабільних інтеграційних процесів (рис. 2).

Перший виклик – складна соціально-економічна ситуація. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну змусило Європейський Союз оперативно реагувати, зокрема запроваджувати санкції та припинити поставки енергоресурсів. Для країн – членів ЄС також викликом стало блокування поставок аграрного сектора, що спричинило труднощі в ЄС, про що свідчить значне зростання цін на продукти харчування. Наприклад, у другій половині 2024 р. ціна на сире молоко перевищувала довоєнну ціну у 2,3 разу в гривнях, або у 1,8 разу в євро [6].

Загалом, на початку 2022 р. у багатьох країнах ЄС спостерігався рекордний стрибок інфляції, що було зумовлено дефіцитом енергоресурсів. Блоку-

Рис. 2. Основні виклики співробітництва України та ЄС

Джерело: складено авторами на основі [5].

вання та неможливість поставок з України та Російської Федерації призвели до кризи та стрімкого зростання цін на газ, що, своєю чергою, спричинило призупинення політики боротьби зі змінами клімату. Промислові підприємства Європи були змушені скорочувати виробництво, а уряди, де промисловість займає значне місце в економіці, вживали термінові антикризові заходи для стабілізації [7].

Ще одним негативним наслідком бойових дій в Україні стали великі міграційні потоки населення. Окупація територій, втрата осель і роботи, руйнування промисловості, енергетики та іншої інфраструктури, та й просто страх – усе це збільшило кількість біженців у європейських країнах, або, як зазначила ООН, спричинило «найшвидше зростання кризи біженців після Другої світової війни». Країни, що найбільше відчули на собі цю «кризу біженців», – це Польща, Німеччина, Румунія та країни Балтії [8].

Другим викликом виступають дезінтеграційні тенденції всередині Європейського Союзу. Через військові дії в серці Європи значно активізувались праві політичні сили та помітно поширився єроскептицизм. Ці політичні рухи становлять небезпеку для ЄС і можуть посилити недовіру громадян та послабити демократичні європейські інститути. Це обумовлено:

- ✦ соціальними конфліктами;
- ✦ внутрішніми етнічними чинниками;
- ✦ демографічною ситуацією;
- ✦ складними економічними викликами;
- ✦ фактичною бездіяльністю міжнародних організацій.

Третій виклик – експансія Росії на європейському просторі. РФ використовує путінський режим для підризу та послаблення політики Європейського Союзу на міжнародній арені. Пропаганда, втручання у виборчі процеси та інші політичні процеси загалом, підтримка різноманітних рухів і застосування диверсійних заходів – усе це застосовується РФ для знищення Європи як провідної політичної організації [9].

Застосування Росією санкцій проти ЄС, спроби спровокувати дефіцит продуктів, погрози та ядерний шантаж, а також інші заходи постійно намагається впроваджувати Кремль і РФ загалом у зв'язку з невдалими спробами наступу на території України та постійними поразками. Ще одним інструментом, що використовує країна-агресор, є так звана «міграційна зброя». Росія щоденно здійснює ракетні обстріли та атаки, руйнуючи житлову інфраструктуру цивільного населення, що, своєю чергою, призводить до масового переселення українських громадян до країн Європейсько-

го Союзу. ЄС намагається активно реагувати на дії Кремля та зменшувати вплив РФ, про що свідчить запровадження санкцій, а також депортація російських чиновників і блокування їхніх закордонних рахунків. Наприклад, за даними британської служби, на початку повномасштабного вторгнення у березні – квітні 2022 року було депортовано близько 600 осіб, а 400 з них було визнано шпигунами [10].

Процедура ухвалення рішень консенсусом – це постійна проблема для Європейського Союзу. Європейські країни ухвалюють усі рішення лише після досягнення повної згоди, що, своєю чергою, значно сповільнює прийняття рішень, особливо тих, що стосуються зовнішньої політики. Країни – учасниці Європейського Союзу мають різні погляди на процес прийняття рішень, що пов'язано з геополітичними факторами, внутрішньополітичною ситуацією та впливом інших країн на прийняття рішень.

Четвертим викликом, можна вважати проблемну ситуацію у сфері стратегічного позиціонування Європейського Союзу на російському напрямку. ЄС пропагує нову політику в системі російсько-європейської співпраці, яка містить резолюції, рішення та заяви керівних органів різних рівнів ЄС. Ця політика представлена в резолюції Європейського парламенту від 23 листопада 2022 року, в якій чітко визначено дії РФ як терористичні, а саму країну – державою, що спонсорує тероризм [11].

Повномасштабна російсько-українська війна та безпосередня загроза державній безпеці України – ключові загрози, які змушують нашу державу переорієнтовуватись з інтеграційного вектора на постійне протистояння агресії Російської Федерації, що впливає на шлях і період інтеграції в Європейський Союз.

ВИСНОВКИ

Торговельно-економічне партнерство України з Європейським Союзом визначає вектор сучасної зовнішньоекономічної політики України, сприяючи інтеграції до європейського економічного простору, покращенню конкурентоспроможності на світовому рівні та стабілізації макроекономічної ситуації. Угода про асоціацію разом з Поглибленою та всеохоплюючою зоною вільної торгівлі запустили процес економічного оновлення та поетапного наближення вітчизняного законодавства до європейських стандартів.

Збільшення обсягів торгівлі, розширення асортименту експорту, оновлення виробничих потужностей та підвищення якості продукції є ключовими позитивними результатами євроінтеграційного курсу. Водночас співпраця супроводжується низкою викликів, зокрема необхідністю

адаптації до вимог технічного регламентування, введенням нових стандартів та сертифікації, обмеженнями для окремих секторів ринку, а також дестабілізуючим впливом геополітичних факторів.

Окремо слід відзначити зміни в структурі українського експорту та зростання ролі аграрного сектора, який, незважаючи на зменшення промислових поставок внаслідок війни, забезпечує валютні надходження та частково компенсує втрати на інших ринках. ЄС, ставши стратегічним партнером, надаючи не тільки доступ до ринку, а й фінансову та технічну підтримку для проведення реформ.

У коротко- та середньостроковій перспективі для поглиблення інтеграції та укріплення економічної безпеки України важливо зосередитись на:

- ✦ подальшій гармонізації законодавства з *acquis communautaire*;
- ✦ розбудові інфраструктури прикордонної торгівлі;
- ✦ впровадженні цифрових митних процедур;
- ✦ зміцненні енергетичної незалежності;
- ✦ розширенні доступу українських товарів на ринки ЄС шляхом усунення технічних бар'єрів;
- ✦ активізації малого та середнього бізнесу як катализатора економічних перетворень.

Отже, співпраця з Європейським Союзом є не просто засобом зовнішньої торгівлі, а фундаментом стратегічного розвитку та запорукою економічної безпеки України в умовах глобальних викликів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
2. EU27 (from 2020) trade by SITC product group. *Eurostat*. 2022. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc/default/table?lang=en
3. Ukraine-EU relations. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-relations#:~:text=The%20EU%2DUkraine%20Association%20Agreement%20replaced%20the%20EU%2DUkraine%20Partnership,political%20association%20and%20economic%20integration>
4. Володимир Зеленський підписав заяву на членство України у Європейському Союзі. *Президент України*. 28.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249>
5. Grytsenko A., Borzenko O., Burlay T. Achievements and Challenges of Ukraine's European Integration. *Journal of European Economy*. 2021. Vol. 20. No. 3. P. 518–541. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2021.03.493>
6. Кириченко А. В Україні подешевшало молоко: яка зараз його вартість. *Економічна правда*. 18.02.2025. URL: <https://epravda.com.ua/finances/v-ukrajini-podeshevshalo-moloko-803361/>
7. Пилипів І. Європейська промисловість згортається через високі ціни на енергоносії. *Економічна правда*. 24.09.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/24/691819/>
8. Війна в Україні: кількість біженців досягла 3,8 млн людей. *Слово і Діло*. 28.03.2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/28/novyna/suspilstvo/vijna-ukrayini-kilkist-bizhencziv-dosyahla-38-mln-lyudej>
9. «Гібридна» війна Росії – виклик і загроза для Європи. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 9–10. С. 2–16. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD167-168_2016_ukr.pdf
10. Цьогоріч із Європи видворили понад 400 російських шпигунів – глава МІС. *Укрінформ*. 16.11.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3615858-cogoric-iz-evropividvorili-ponad-400-rosijskih-spiguniv-glava-mi5.html>
11. Європарламент визнав РФ державою – спонсором тероризму й закликав до її міжнародної ізоляції – резолюція. *Інтерфакс-Україна*. 23.11.2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/873954.html>

REFERENCES

- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <https://ukrstat.gov.ua/>
- “EU27 (from 2020) trade by SITC product group”. *Eurostat*. 2022. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc/default/table?lang=en
- Grytsenko, A., Borzenko, O., and Burlay, T. “Achievements and Challenges of Ukraine's European Integration”. *Journal of European Economy*, vol. 20, no. 3 (2021): 518–541. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2021.03.493>
- “«Hibrydna» viina Rosii – vyklyk i zahroza dlia Yevropy” [Russia's "Hybrid" War Is a Challenge and Threat to Europe]. *Natsionalna bezpeka i oborona*. 2016. https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD167-168_2016_ukr.pdf
- Kyrychenko, A. “V Ukraini podeshevshalo moloko: yaka zaraz yoho vartist” [Milk Has Become Cheaper in Ukraine: What Is Its Price Now?]. *Ekonomichna pravda*. February 18, 2025. <https://epravda.com.ua/finances/v-ukrajini-podeshevshalo-moloko-803361/>
- Pylypiv, I. “Yevropeiska promyslovist zghortaietsia cherez vysoki tsyny na enerhonosii” [European Industry Is Collapsing Due to High Energy Prices]. *Ekonomichna pravda*. September 24, 2022. <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/24/691819/>
- “Tsohorich iz Yevropy vydvoryly ponad 400 rosiyskykh shpyhuniv – hlava MI5” [Over 400 Russian Spies Expelled from Europe This Year – MI5 Head]. *Ukrinform*. November 16, 2022. <https://www.ukrinform.ua/>

rubric-world/3615858-cogoric-iz-evropivdivorili-ponad-400-rosijskih-spiguniv-glava-mi5.html
 "Ukraine-EU relations". Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2023. <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-relations#:~:text=The%20EU%2DUkraine%20Association%20Agreement%20replaced%20the%20EU%2DUkraine%20Partnership,political%20association%20and%20economic%20integration>
 "Viina v Ukraini: kilkist bizhentsiv dosiahla 3,8 mln liudei" [War in Ukraine: Number of Refugees Reaches 3.8 Million People]. Slovo i Dilo. March 28, 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/28/novyna/suspilstvo/vijna-ukrayini-kilkist-bizhencziv-dosyah-la-38-mln-lyudej>

"Volodymyr Zelenskyi pidpysav zaiavku na chlenstvo Ukrainy u Yevropeiskomu Soiuzi" [Volodymyr Zelenskyi Signed Ukraine's Application for Membership in the European Union]. Prezydent Ukrainy. February 28, 2022. <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249>
 "Yevroparlament vyznav RF derzhavoiu - sponsorom teroryzmu i zaklykav do yii mizhnarodnoi izoliatsii – rezoliutsiia" [European Parliament Recognizes Russia as a State Sponsor of Terrorism and Calls for Its International Isolation – Resolution]. Interfaks-Ukraina. November 23, 2022. <https://interfax.com.ua/news/general/873954.html>

УДК 339.7
 JEL: F20; F30
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-54-59>

МІСЦЕ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ У СВІТОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

©2025 ШКУРАТ М. Є., БАРЧУК К. В.

УДК 339.7
 JEL: F20; F30

Шкурат М. Є., Барчук К. В. Місце глобальних фінансових інститутів у світовому середовищі

У статті здійснено комплексний аналіз процесів формування, розвитку та функціонування світових фінансових центрів за умов сучасної глобалізації та геополітичних викликів. Постановка проблеми зумовлена зростаючою роллю фінансових інститутів у переміщенні багатомільярдних потоків капіталу, що визначає їхню вагу в підтриманні глобальної економічної стабільності. Метою дослідження є ідентифікація ключових факторів, які забезпечують конкурентоспроможність фінансових центрів, та оцінка динаміки їхніх позицій у рейтингах Global Financial Centres Index за період 2019–2024 рр. У роботі застосовано методи порівняльного аналізу рейтингів, систематизації статистичних даних міжнародних організацій (World Bank, IMF, UNCTAD), контент-аналіз наукових публікацій і звітів фінансових інституцій, а також кейс-дослідження щодо впливу зовнішніх шоків. Особливу увагу приділено двом масштабним кризам: пандемії COVID-19 та війні в Україні, що спричинили перерозподіл фінансових потоків, зміни в стратегіях антикризового управління та географії фінансових хабів. Результати аналізу засвідчили, що Нью-Йорк і Лондон зберігають лідерські позиції завдяки високому рівню ліквідності, диверсифікованій інфраструктурі та довірі інвесторів. Азійські центри – Гонконг і Сінгапур – демонструють високу адаптивність до регуляторних реформ та інновацій у фінтех-секторі. Сан-Франциско утвердився як центр венчурного капіталу, а регіональні гравці (Дубай, Абу-Дабі) укріплюють свої позиції на тлі перетоку капіталу з юрисдикцій, що зазнали санкцій через війну в Україні. Проаналізовано, що ефективна антикризова політика, заходи зі стимулювання інвестицій і розвиток цифрових фінансових послуг є вирішальними для збереження та підвищення статусу центрів. Узагальнено, що сучасне фінансове середовище відзначається посиленням регіональної конкуренції, прискореною цифровізацією та необхідністю гнучкого реагування на геополітичні ризики. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ролі ESG-факторів та «зелених» фінансів у конкурентоспроможності фінансових центрів, аналізі довгострокових наслідків застосування блокчейн-технологій у міжнародних розрахунках і розвитку моделей міжцентрової співпраці в умовах багаторизикових ризиків.

Ключові слова: фінанси, світові фінансові центри, війна в Україні, конкурентоспроможність, рейтинги GFCI.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 10.

Шкурат Марія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, виконуюча обов'язки завідувачої кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: m.shkurat@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3263-2507>

Барчук Катерина Валентинівна – студентка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: barchuk.k@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2474-064X>

UDC 339.7
 JEL: F20; F30

Shkurat M. Ye., Barchuk K. V. The Place of Global Financial Institutions in the Global Environment

The article conducts a comprehensive analysis of the processes of formation, development, and functioning of global financial centers under modern globalization and geopolitical challenges. The problem statement is driven by the increasing role of financial institutions in the movement of multi-billion dollar capital flows, which determines their significance in maintaining global economic stability. The aim of the research is to identify the key factors that ensure the competitiveness